

मुघलकालीन ग्रामीण अर्थव्यवस्था आणि समाज

श्री. सुरेश नामदेव दांडगे

सहायक प्राध्यापक (इतिहास विभाग)

आर्ट्स अँड कॉमर्स कॉलेज, आष्टा ता. वाळवा जि. सांगली.

मुघलकालीन कृषी उत्पादने

१. अन्नधान्याची उत्पादने

अ. ज्वारी

ब. बाजरी

क. तांदुळ

इ. गहु

ई. कडधान्ये

उ. तेलबिया

ऊ. फळे

२. नगदी पिके

अ. कापूस

ब. मसाल्याचे पदार्थ

क. तुबाखु,

ड. ऊस

इ. तेलबिया

ई. ताग

उ. नीळ

पाणी संसाधनाचे नियोजन

१. पाटस्थळ

२. मोटस्थळ

३. पाण्याचा साठा करणे

४. पाणी व्यवस्थापनातील शासनाची भूमिका

कृषी तंत्रज्ञान व पीक पध्दती

१. मनुष्यबळ

२. अवजारे व साधने

३. पशुधन

४. बीयाणे

५. खते

६. सहकारी शेती पध्दत

७. घातवाफ साधने

८. अर्थसहाय्य

९. शेती व्यवसायाची एकूण पध्दत

मुघलकालीन जमीन महसूल व्यवस्था

१. जमिनीची मोजणी करणे

२. जमिनीचे वर्गिकरण

अ. पोलाज

ब. परौती

क. चाचर

ड. बंजर

३. महसूलाचे प्रमाण
४. महसूल वसूली
५. महसूल पध्दतीचे मुल्यमापन

मुघलकालीन शेतकऱ्यांची स्थिती

१. शेतकऱ्यांच्या गरजा

अ. अन्न

ब. वस्त्र

क. निवारा

१ . शेतकऱ्यांपुढील संकटे

अ . दारिद्र्य

ब . दुष्काळ

क . युध्दजन्य परिस्थिती

ड . स्वार्थी व भ्रष्ट अधिकारी